Fra Yorkshire til Jeløy

Av Edmund Schilvold

Publisert i Moss Dagblad

Alastair Laurence vokste opp i Englands gamle vikingtrakter. På 90-tallet falt han for Norge. I dag driver han og Per Løhne Skandinavias eneste pianobyggeri. Vi bad han fortelle om sitt liv.

Bak en relativt anonym fasade ved Kiwi på Sjøbadet skjuler det seg et verksted med en kompetanse som er enestående i Norden. Alastair Laurence representerer den sjuende generasjonen av pianobyggere i sin familie, og viderefører et håndverk som i dagens Europa bare utøves av en liten håndfull kjennere. Sammen med Per Løhne, en av hans tidligere elever fra tiden på Musikkinstrumentakademiet, bygger, stemmer og reparerer han pianoer og flygler for private som får nyss om hans mildt sagt uvanlige virksomhet. Men hvordan endte denne skjeggkledde instrumentguruen opp ved Oslofjordens isdekte bredder?

- Dersom noen for ti år siden hadde sagt at jeg kom til å bo og arbeide i Norge, ville jeg ha avfeid det som en spøk, smiler Laurence. Det viser seg snart at vi må mer enn litt bakover i tid for å komme til bunns i dette mysteriet.

Musikeren, instrumentmakeren og historikeren Laurence kom til verden i 1947, i den vesle landbyen Otley i Yorkshire. Hans mor var skotsk, hans far engelsk. Faren jobbet ikke selv med pianoer på grunn av nedganstidene som

hadde vært, men tilhørte en familie med eksepsjonelt rike tradisjoner på dette feltet. Dette ble avgjørende for sønnens valg av yrke. Alt som 14-åring begynte han å gå i lære hos farfaren, som da var 75 år, men fortsatt en aktiv håndverker. Det Laurence tilegnet seg av kunnskaper i tenårene, la grunnlaget for alt han foretok seg videre.

I 1966 begynte han på University of York, der han tok en treårig grad i musikk. Men de påfølgende årene ble vel så viktige for hans utvikling som studiene på universitetet.

- Min praksis tok jeg i London, og der var jeg så heldig at jeg fikk en meget kunnskapsrik eldre mann som læremester. I tre år dro vi rundt til de forskjellige pianobyggeriene, som det var tretten av i London på den tiden, alle veletablerte og respekterte foretak. Men ett for ett ble de borte, og nå er det ingen igjen. De kunne ikke konkurrere med ny industri i land der produksjonskostnadene var mye lavere. Det er den samme utviklingen som har ødelagt så mye annen industri, ikke bare i England, men i hele Vest-Europa. Jeg ble en av de siste som lærte de gamle tradisjonene å kjenne, sier Laurence.

Etter oppholdet i London slo han seg ned i Kent, der han fikk jobb på pianomuseet Finchcocks, et stort og vakkert beliggende hus med nærmere 20 historiske pianoer fra ulike perioder.

Så, i 1973, returnerte han til landsbyen i Yorkshire, der han startet sin egen fortsettelse av familiefirmaet. Samtidg fortsatte han til en viss grad sitt arbeid på museet i Kent, spesielt på somrene.

Lenge visste ikke Laurence hvor langt bakover i slekten pianobyggertradisjonene faktisk gikk. Men så kom dagen da han åpnet et flygel fra 1787, et av de eldste som fortsatt eksisterer, laget på fabrikken til

den berømte John Broadwood. Han fikk seg en voldsom overraskelse. På selve mekanismen fant han signaturen til en av sine forfedre, skotten Alexander Finlayson.

- Det pussige er at jeg arbeider for det samme firmaet som min forfar gjorde, sier Laurence, og viser fram en svært så fyldig bunke med korrespondanse. Navnet som går igjen er John Broadwood & Sons Ltd.

I 1994 besøkte han Norge for første gang. Men like før denne første og nærmest tilfeldige visitten tok han en mastergrad i lokalhistorie, med særlig vekt på landskapets utvikling i Yorkshire. I forbindelse med studiene av stedsnavn og navnetradisjoner begynte han å innse hvor sterkt innvandring fra Skandinavia, og spesielt fra Norge og Danmark, hadde påvirket området.

- Mønstret var at den anglosaksiske befolkningen holdt til i dalbunnene, mens skandinavene bodde høyere opp. Et eksempel er landsbyen Steinburn. Når en studerer dokumenter fra bare noen få hundre år tilbake, ser en at mange familier ga barna navn som Knut, Thorfinn og Ingrid. Det er ingen tvil om at betydelige deler av befolkningen nedstammer fra vikingene, påpeker Laurence.

Han hadde derfor en viss bakgrunnskunnskap om skandinaviske skikker da han ble invitert til Moss av Musikkinstrumentakademiet. De skulle arrangere en International Keyboard Weekend, og Laurence var én av mange inviterte. Men like før avreise ringte de og spurte om han kunne tenke seg å bli i sju uker istedenfor i bare to dager. Dette fordi de trengte en ekstra lærer. Laurence svarte ja, og dermed begynte ballen å rulle.

- Til å begynne med kunne jeg ikke helt skjønne hvorfor Norge minnet meg om barndommen i Yorkshire. Men etterhvert forsto jeg at det var luften. Det

gikk opp for meg at vi i England ikke lenger vet hva ren luft er. Kent er ett eksempel. Da jeg flyttet dit for tretti år siden, var luften der helt fin. Nå stinker det eksos overalt, og slik er det også i Otley. Dere er så heldige som har ren luft hver dag, sier Laurence.

- Det heter seg at en frosk som slippes ned i en kjele med kokende vann, straks hopper ut. Men dersom du slipper den i kaldt vann, og så varmer opp, blir den langsomt kokt. Men folk er blitt vant til det, og de unge kjenner ikke til noe annet, sier han hoderystende.

I 1995 jobbet han på MIA i tilsammen 14 uker, og i 1996 fikk han tilbud om en fast stilling. Dermed var det gjort, han flyttet til Norge og bosatte seg på Jeløy, der han raskt lot seg fascinere av natur og historie.

- Der var tre årsaker til at jeg valgte å flytte. Jobben, klimaet og luften, og ønsket om å oppleve noe nytt. I dag føler jeg meg like mye hjemme i Norge som i England. Merkelig nok følte jeg det slik allerede i 1995. Da jeg kom med toget og fikk se fjorden, tenkte jeg: ”Ah, jeg er hjemme igjen!” Rart, ikke sant?

- En av grunnene til at jeg har funnet meg så vel til rette i Norge, er at nordmenn generelt har et lynne som likner veldig på det en finner blant folk i Yorkshire. Det har kanskje noe å gjøre med den skandinaviske innflytelsen, smiler Laurence.

- Men jeg har ett problem, og det er at jeg ikke får praktisert språket så mye som jeg burde. Når jeg prøver å snakke norsk med folk, blir jeg stadig bedt om å holde meg til engelsk, for da forstår de meg mye bedre, får jeg høre. Er ikke det utrolig? Det er ikke mange land hvor det er lettere å kommunisere med engelsk enn med landets eget språk, ler han oppgitt.

I 2000 registrerte han et firma og startet for seg selv, og i 2001 sa han farvel til MIA, som da hadde flyttet til Sarpsborg. Samtidig jobbet han deltid som lærer på Steinerskolen. Verkstedet ved Sjøbadet startet han sammen med Løhne i september 2003, og i februar sto det første pianoet ferdig. Nå håper de å kunne overleve ved å selge direkte til private, uten fordyrende mellomledd.

Til de som mener at tradisjonelle pianoer er blitt akterutseilt av teknologien, har Laurence
Pianoer er ikke blitt umoderne.

- La meg fortelle en liten historie. I årene før jeg flyttet til Norge, hadde jeg ansvaret for vedlikeholdet av pianoene på flere forskjellige universiteter. De hadde også elektroniske pianoer, keyboards, fordi slike ikke trenger å stemmes, og fordi en kan plugge inn øretelefoner og sitte flere sammen i ett rom. Men vet du hva? Rommene med keyboards var alltid tomme. Jeg tuller ikke. Studentene ville ha ekte vare. Keyboards er praktiske, men de har ingen ”testikler”. For en pianoentusiast er lyden fortsatt helt utilfredsstillende. De er plastbokser uten personlighet. Fulle av teknologi, men kjedelige. Derfor holdt studentene seg unna, smiler Laurence i skjegget.

EDMUND SCHILVOLD
tekst og foto